

MŰHELYSOROZAT A TÁJVÉDELMI KORMÁNYRENDELET SZAKMAI ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL
2014. március 25

Tájvédelem a települési tervezésben

Hamar József

JOGI HÁTTÉR - alap

Európai Táj Egyezmény 2007. évi CXI. törvény a Firenzében, 2000, október 20-án kelt, az Európai Táj Egyezmény kihirdetéséről

Egyezmény 1. cikk:

b. „Táj-politika” az illetékes hatóságok olyan általános elveit, stratégiáját és irányelveit jelenti, amelyek lehetővé teszik a tájak védelmét, kezelését és tervezését szolgáló intézkedések megtételét;

f. „A táj tervezése” olyan céltudatos tevékenységet jelent, amelynek célja a táj fejlesztése, helyreállítása vagy új létesítése.

Az ETE-t aláíró felek többek között vállalják, hogy „a tájat beépítik regionális és várostervezési, továbbá kulturális, környezetvédelmi, mezőgazdasági, szociális és gazdasági, valamint minden olyan egyéb politikájukba, amelyek közvetlen vagy közvetett hatása lehet a tájakra.”

(Önkormányzati törvény- a településrendezés önkormányzati feladat)

A természet védelméről szóló 1996 évi LIII. törvény

3. § (1) A törvény hatálya kiterjed valamennyi természeti értékre és területre, tájra....

Tájvédelem 6.§, 7.§

Településrendezés számára szóló tájvédelmi feladatok

- Egyedi tájértékek
- Területfelhasználás, telekalakítás- tájképi adottságok megőrzése
- Külterületi ingatlan beépítésre szánt területté nyilvánítása

JOGI HÁTTÉR - alap

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) II. Fejezete (A településfejlesztés és a településrendezés)

7. § (1) A településfejlesztés és a településrendezés célja ..... , a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme...

(2) A településfejlesztés és a településrendezés során biztosítani kell a területek közérdeknek megfelelő felhasználását a jogos magánérdekekre tekintettel. Ennek során figyelembe kell venni

- h) .... az értékes építmény és tájrészlet látványát (rálátás), továbbá az ingatlanról feltáruuló kilátás védelmét, ...
- i) a környezet-, a természet- és a tájvédelem szempontjait,
- j) a tájhasználat, a tájszerkezet és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit, különös tekintettel a víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelmére,

(3) b) ....biológiai aktivitás értéke nem csökkenhet...

(3) c).....települések összenövésének elkerülése....

9/B. § (1) A településrendezés feladata.....

d) biztosítsa a település, településrészek megőrzésre érdemes jellegzetes, értékes szerkezetének, beépítésének, építészeti, természeti és tájképi arculatának védelmét.

13. §(1) ...(HÉSZ).... a környezet természeti, táji és épített értékeinek védelmével kapcsolatos, a telkekhez fűződő sajátos helyi követelményeket, jogokat és kötelezettségeket helyi építési szabályzatban kell megállapítania.

JOGI HÁTTÉR - alap

OTÉK 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet I. Fejezet „Településkép, települési környezet” című részében többek között az alábbiakat tartalmazza:

2. § A telek alakítása, valamint az építmény tervezése, elhelyezése, építése, átalakítása, bővítése, felújítása, helyreállítása, korszerűsítése, elmozdítása vagy lebontása, továbbá az építmény rendeltetésének megváltoztatása során gondoskodni kell

a) a település és a táj szerves kapcsolatáról, az építmény környezetbe illeszkedő elhelyezéséről, a település ökológiai rendszerének védelméről,

....

d) a településrendezési eszközökben meghatározottak szerint az építészeti és régészeti örökség, a tájrészletek látványának (rálátás), valamint a telekről feltáruló kilátás védelméről annak mértékéig, hogy az érintett telek szabályos beépítését ne akadályozza.

„**Települési Kódex**” 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről

Megalapozó vizsgálat „Helyzetfeltáró munkarész”

1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata

2.1. TÁJRENDEZÉSI JAVASLATOK

- 2.1.1. Tájhasználat, tájszerkezet javaslata
- 2.1.2. Természetvédelmi javaslatok
- 2.1.3. Tájvédelmi és tájképvédelmi javaslatok
- 2.1.4. Biológiai aktivitásérték változása

JOGI HÁTTÉR - egyéb

A kulturális örökség védelméről 2001. évi LXIV. törvény tájjal összefüggő tartalma:

- **3. §** A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket - így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet-, természet- és **tájvédelem** és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését - e védelemmel összhangban kell végezni.
- **7.§ 23. Régészeti védőövezet:** a védetté nyilvánított régészeti lelőhely környezete, amely biztosítja annak fenntarthatóságát, megközelíthetőségét, **tájképi védelmét**.
- **13. § (4)** Kiemelten védett az a lelőhely, mely kivételes tudományos jelentőséggel, és nemzetközi vagy országos szempontból kiemelkedő fontossággal bír. Fokozottan védett az a régészeti lelőhely, melynek tudományos jelentősége megállapítható, és egy nagyobb **tájegységre** nézve kiemelkedő fontossággal bír.
- **38. §** **Történeti tájként** kell műemléki védelemben részesíteni az ember és a természet együttes munkájának eredményeként létrejött olyan kulturális (történeti, műemléki, művészeti, tudományos, műszaki stb.) szempontból jelentős, részlegesen beépített területet, amely jellegzetessége, egységessége révén topográfiaailag körülhatárolható egységet alkot.
- **39. § (1)** Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, **a tájjal való kapcsolata**, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes.
- **40/A. §** A műemlékvédelem sajátos tárgyai körében védelem alatt álló valamennyi ingatlan esetében biztosítani kell az építészeti, településképi, valamint egyéb **környezeti, természeti értékek fenntartható használatát és a hagyományos tájhasználat megőrzését**.
- **43.§ (3)** A műemléki környezet területén minden változtatást, beavatkozást a műemlék településképi, illetőleg **tájképi megjelenésének** és értékei érvényesülésének kell alárendelni.

JOGI HÁTTÉR - egyéb

Az építészeti örökség helyi védelmének szakmai szabályairól

(66/199. (VIII. 13) FVM rendelet)

- **2. § (1) A helyi védelem - az Étv. 57. §-a (1) bekezdésének figyelembevételével - a település és környezetének egészére vagy összefüggő részére (a továbbiakban: helyi területi védelem), valamint egyes építményeire, ezek részleteire (a továbbiakban: helyi egyedi védelem) terjedhet ki.**
- **(2) A helyi területi védelem**
- **a) a településszerkezet (utcahálózat, telekszerkezet, beépítési mód, az építési vonal, településszerkezeti szempontból jelentős **zöldterület vagy növényzet**),**
- **b) a településkép (külső településkép, belső településkép, utcakép),**
- **c) a település táji környezete (a település megjelenése a tájban, hagyományos művelési mód, növényzet és **természetes környezet**),**
- **d) településkarakter (a településszerkezet, a településkép elemei, formái, anyagai, színvilága együttesen)**
- **védelmére terjed ki.**

Tájrendezési alátámasztó munkarész a településrendezési eszközökben

OTÉK (1997-2012)

Tapasztalatok 1

- Vizsgálatok készítése, dokumentálása nem volt kötelező
- Az alátámasztó munkarészek tartalmára nem adott előírást: sajátos tervezői metodikák alapján készültek
- Zöldfelületi rendszer javaslata, mint alátámasztó munkarész?
- „Környezetalakítási javaslat” munkarész tartalma? (sokféle értelmezés)

Tapasztalatok 2

OTÉK alapú településrendezési eszközök – tájrendezési munkarészek

❖ Már a munkarész megnevezése sem egységes..., pl.:

- *„TÁJRENDEZÉSI JAVASLAT”*
- *„TÁRENDEZÉSI ÉS ZÖLDFELÜLETI JAVASLAT”*
- *„TÁJRENDEZÉS, ZÖLDFELÜLETEK”*
- *„TÁJRENDEZÉSI ÉS KÖRNYEZETALAKÍTÁSI JAVASLAT”*
- *„TÁJRENDEZÉS”*
- *„TÁJ”*
- *„TÁJRENDEZÉS, ERDŐ ÉS VADGAZDÁLKODÁS” (?)*

❖ Néhány település tervdokumentációjában a munkarész sem található meg...

❖ Vizsgálatok bemutatása – esetlegesen jelenik meg

❖ Elfogadásra szánt munkarészekben kevés a táji tartalom (csak a „kötelező”)

❖ Mezőgazdasági területek differenciált – táji adottságokhoz igazodó – szabályozásával kevés tervező él

❖ Több település közös rendezési tervezése, „mikrotérségi” tervezés – táji szempontból fontos lenne, de nagyon kevés példa van

„Települési Kódex” (314/2012. (XI. 8.) Korm. rend.) (2013-)

Kedvező

- Részletes tartalmi követelmények minden tervezési fázisban
- A jóváhagyandó munkarészek kötelező tájas tartalma is megjelenik (pl. Szerkezeti terv leírása: „Tájrendezés és természetvédelem”, HÉSZ)

Még kevés a tervezési tapasztalat

Ami korrekcióra szorul:

- „Az 1. és a 3. mellékletben meghatározott tartalom elemei összevonhatók, fejezeten belül átcsoportosíthatók, bővíthetők, egyes részelemei a településrendezési feladatnak megfelelően a település adottságainak, valamint a település településhálózatban elfoglalt helyének figyelembevételével indokolt esetben elhagyhatók.” (veszély!)
- Egyedi tájértékek?
- Tájkarakter vizsgálat, bemutatás?
- Történeti tájak?
- Tájhasználat, tájszerkezet – zöldfelületi rendszer (sok átfedés)
- Rajzi munkarészek (tájrendezési tervlap? Tájhasználati konfliktusok rajzi bemutatása?)
- Jóváhagyandó munkarészek tájrendezési tartalma növelhető lenne...
- Nem tesz utalást az *Örökségvédelmi hatástanulmány-ra* (395/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet)
- Jelkulcsban: „térsgéji” (?) táj és természetvédelem...

A területrendezési tervek és a településrendezési eszközök táji vonatkozású viszonyának néhány problémája

- ❖ „A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása” (218/2009. (X.6.) Korm. r. 7. melléklet 5.) munkarész kidolgozása erősen változó színvonalú és eredményei gyakorlatilag nem kerülnek át települési szintre
- ❖ Területrendezési tervek részletes tájrendezési javaslatai az „Ajánlások”-ban találhatóak, amelyek figyelembe vétele nem kötelező települési szinten
- ❖ Tájképvédelem- adatszolgáltatási kérdések
- ❖ Tájkarakter-vizsgálatok, értékelések hiánya

Javaslat

„Tájrendezési tervezési útmutató”

kidolgozása lenne szükséges, amely segédletként pl.:

- Térségi és települési szinten is tartalmazná a tájrendezési szakági alátámasztó munkarész munkafázisait, és felépítését
- Javaslatot adna tájterhelési és tájterhelhetőségi vizsgálati módszerekre
- Mintaterületeken mutatna be tájértékelési folyamatokat
- Tervezési esettanulmányban adna útmutatást több település közös tervezésére táji vonatkozásban

Továbblépési lehetőség az ETE szellemében:

önálló **TÁJTÖRVÉNY** (?)

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

